

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger**1. Indledning***1.1 Den overordnede baggrund*

I september 2025 afleverede forskergruppen en uvildig udredning af antikonceptionspraksis i Grønland i perioden 1960-1991.

Et politisk flertal i Danmark har med *Aftale om godtgørelsesordning for grønlandske kvinder* omfattet af antikonceptionspraksis i Kalaallit Nunaat (spiralsagen) i perioden 1960-1991, besluttet at etablere en godtgørelsesordning for de kvinder, som i perioden fik antikonception uden deres viden eller samtykke. Etablering af denne danske ordning skete ved Folketingets lov nr. 722 af 1. september 2026 om godtgørelsesordning for kvinder omfattet af antikonceptionssagen (spiralsagen) i Grønland i perioden 1960-1991. Den danske ordning, som trådte i kraft den 1. september 2026, indebærer mulighed for godtgørelse på 300.000 kroner pr. kvinde og administreres af Patienterstatningen. Det er angivet i den danske lov, at den danske godtgørelsesordning gælder ikke for Grønland og Færøerne, men kan ved kongelig anordning i store dele sættes helt eller delvis i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Den grønlandske godtgørelsesordning blev etableret ved tekstanmærkning nr. 1 til hovedkonto 67.01.19 "Antikonceptionssagen" i tillægsbevilling til finansloven for 2025, godkendt af Finans- og Skatteudvalget den 30. juni 2025 ved sag nr. 01.31.06/25-01137. Ved tekstanmærkningen blev Naalakkersuisut bemyndiget til at yde en kulancemæssig godtgørelse på 300.000 kr. til personer, der ved sundhedsvæsenet i Grønland efter den 31. december 1991 uden samtykke er blevet udsat for antikonceptionsbehandling, og som ikke tidligere har modtaget godtgørelse eller anden compensation for behandlingen. Der kan ske udbetaling af godtgørelse flere gange til samme kvinde, når flere hændelser har fundet sted.

Ordningen omfatter ikke personer, der var afgået ved døden, inden der blev indgivet ansøgning.

Ordningen administreres af Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling, og sagsbehandlingen varetages af advokatfirmaet Frederiksen Law. Ordningen var åben for ansøgninger i perioden 17. oktober 2025 til 31. december 2025.

Mens den danske godtgørelsesordning således gennemføres på grundlag af en folketingslov, administreres den grønlandske godtgørelsesordning med hjemmel i finansloven og dertil hørende tekstanmærkninger. Der er imidlertid fundet behov for at regulere ved lov, hvordan

godtgørelsesbeløb, der udbetales efter den grønlandske eller den danske godtgørelsesordning, behandles skattemæssigt samt i forhold til kreditorforfølgning og den sociale lovgivning m.v. Hensigten er at sikre, at udbetalte godtgørelsesbeløb er skattefrie for modtageren samt i videst muligt omfang beskyttet mod modtagerens kreditorer, ligesom udbetalingen ikke skal have negative virkninger for beregningen af offentlige ydelser, som kvinden måtte være berettiget til i henhold til den sociale lovgivning m.v. Disse regler skal sikre, at de godtgørelsesberettigede kvinder får mulighed for at drage personlig nytte af godtgørelsesbeløbet.

Samtidig ønskes det sikret, at kvinder, der modtager godtgørelsen efter den grønlandske ordning, eller som uanset grønlandsk bopæl modtager godtgørelsen efter den danske ordning, ligestilles med modtagere, der udelukkende er omfattet af de danske regler. Ifølge den danske godtgørelseslov følger beløbets beskyttelse mod fradrag i offentlige ydelser af § 10, beløbets beskyttelse mod kreditorforfølgning m.v. af § 11, og beløbets skattefrihed af § 18.

Dette lovforslag etablerer derfor den supplerende juridiske ramme for håndteringen af de aspekter af antikonceptionssagen, som ikke i forvejen er reguleret via Finansloven. Dette gælder både den grønlandske ordning efter hjemtagelsen af sundhedsvæsenet den 1. januar 1992 og de danske godtgørelser, som skal have virkning i Grønland.

1.2 Hovedlinjer i forberedelsen af forslaget

Forslaget er blevet til på baggrund af historiske udredninger, tværdepartementale drøftelser og tværnationalt samarbejde mellem Grønland og Danmark. Forberedelserne tog udgangspunkt i et fælles ønske om så vidt muligt at ensrette de rettigheder, som de berørte kvinder kan nyde i begge lande, så der ikke opstår unødigt forskelsbehandling.

Der har været drøftelser med de danske myndigheder om igangsatte tiltag og lovforslag, m.m. De danske myndigheder har i denne forbindelse været inddraget i afklaringen af behovet for regulering, herunder hvordan udbetalte godtgørelsesbeløb skal sikres retligt til gavn for de berørte kvinder.

På grønlandsk side er der indhentet erfaringer fra administrationen af godtgørelsesordningen og den sagsbehandling, der allerede har fundet sted, herunder erfaringer med journalindhentning, vurderingsprocesser og kapacitetsmæssige begrænsninger.

Efter at lovforslaget havde været i høring, blev der fjernet et antal bestemmelser om udveksling af personoplysninger, tilbagebetaling af uberettiget modtagne godtgørelser og sanktioner. Det blev i denne forbindelse vurderet, at det ikke var hensigtsmæssigt at ændre reglerne i forhold til den allerede igangsatte sagsbehandling med hjemmel i finansloven og i henhold til den almindelige forvaltningsretlige lovgivning, da denne sagsbehandling har

fungeret tilfredsstillende. En ændring af sagsbehandlingsreglerne på nuværende tidspunkt kunne således føre til unødige forskelle i den sagsbehandling, der foretages henholdsvis før og efter lovforslagets ikrafttræden over for de ansøgende kvinder. En sådan forskelsbehandling, f.eks. angående godtgørelsessagernes oplysning, var imidlertid ikke tilsigtet med høringsversionen af lovforslaget, hvorfor de bestemmelser, der angik sagsbehandlingen, er udgået. Ændringerne anses ikke at være til ugunst for borgeren og har ikke givet anledning til en fornyet offentlig høring over lovforslaget.

2. Hovedpunkter i forslaget

2.1 Forslagets overordnede struktur

Forslaget etablerer lovbestemmelser, der beskytter godtgørelser i antikonceptionssager og vedrører tre elementer.

1. Godtgørelser fritages for modregning i indkomstafhængige offentlige ydelser

Godtgørelser skal ikke indgå ved tildelingen eller beregningen af forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser og skal ikke medføre fradrag i sådanne ydelser. Dette sikrer, at godtgørelsen ikke medfører en reduktion af de offentlige ydelser, som den godtgørelsesberettigede eller dennes husstand i øvrigt er berettiget til.

2. Godtgørelser beskyttes mod kreditorforfølgning

Godtgørelsen beskyttes mod overdragelse, retsforfølgning og modregning over for den godtgørelsesberettigede. Beskyttelsen gælder som udgangspunkt også efter udbetalingen, når godtgørelsen holdes klart adskilt fra den godtgørelsesberettigedes øvrige formue. Beskyttelsen kan dog fraviges, hvis den godtgørelsesberettigede efter anerkendelse eller fastlæggelse af kravet giver samtykke hertil eller stiller godtgørelsen som pant for en fordring.

Formår personen ikke at holde beløbet isoleret, men derimod lader beløbet indgå på sin sædvanlige konto uden klar adskillelse af midlerne, vil beskyttelsen også ophøre, og beskyttelsen kræver derfor borgerens aktive handling og opmærksomhed.

3. Godtgørelser undtages fra skattepligt

Godtgørelser medregnes ikke ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst efter landstingslov om indkomstskat.

Det er ofte af foretrække, at lovgivning om skatter fastsættes i den relevante skattelovgivning, i dette tilfælde landstingslov om indkomstskat. Henset til at nærværende situation fordrer en forudbestemt afgrænset personmasse samt tidshorisont, vurderes det dog at være tilstrækkeligt, at det fastsættes i den nærværende Inatsisartutlov. Der er således tale om en bevist beslutning om undtagelsesvis at fravige sædvanlig praksis.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget indebærer ikke i sig selv etablering af godtgørelsesordningerne, idet disse allerede udspringer af tidligere politiske beslutninger og bevillinger. De afledte økonomiske og administrative konsekvenser vurderes derfor overordnet at være begrænsede.

Reglerne om godtgørelsesbeløbets beskyttelse mod kreditorforfølgning m.v. begrænser bl.a. det offentliges muligheder for at inddrive en evt. gæld, som kvinden måtte have til det offentlige, idet selvstyret og kommunerne ikke vil kunne foretage udlæg eller modregning m.v. i godtgørelsesbeløb efter den grønlandske eller den danske ordning. Endvidere betyder skattefritagelsen for godtgørelser udbetalt i henhold til den danske ordning, at det offentlige ikke vil modtage det skatteprovenu, der er sædvanlig ved personlig indkomst. Disse regler betyder dog ikke, at det offentlige vil få en udgift. Reglerne sikrer derimod, at det godtgørelsesbeløb, som den grønlandske og danske lovgiver har tiltænkt kvinderne, modtages af disse ubeskåret. Godtgørelsesbeløbets størrelse er således blevet fastsat under forudsætning af, at de kan modtages skattefri og uden offentlige fradrag i øvrigt.

Forslaget har ingen væsentlige administrative konsekvenser for det offentlige. Skattemyndigheder og de sociale myndigheder skal udvise opmærksomhed på godtgørelsesbeløbets korrekte behandling, hvilket kan medføre et beskedent ressourceforbrug, hvilket dog allerede har været forudsat ved godtgørelsesordningens etablering gennem finansbevillingen.

Som nævnt i afsnit 1.2 har der været foretaget sagsbehandling forud for forslagens eventuelle vedtagelse, ligesom der i visse sager allerede er truffet afgørelse. Sagsbehandlingen er sket med hjemmel i tekstanmærkninger til finansloven, og berøres ikke af nærværende forslag.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Forslaget forventes ikke at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det private erhvervsliv. Forslagets regler om kreditorbeskyttelse af modtagne godtgørelser mod opkrævning anses således ikke som en væsentlig ulempe for kreditorer fra erhvervslivet, da retsplejeloven i forvejen indeholder regler om, at bestemte godtgørelser, så som for invaliditet og ikke-økonomisk skade, ikke uden videre kan gøres til genstand for kreditorforfølgning, jf. bl.a. retsplejelov for Grønland, § 620, stk. 1 og 2. Eventuelle kreditorer har således næppe kunnet påregne, at de berørte kvinder havde udsigt til et godtgørelsesbeløb, der kunne gøres til genstand for kreditorforfølgning.

5. Konsekvenser for miljø, natur og folkesundhed

Det vurderes, at forslaget ikke medfører miljø-, natur-, eller folkesundhedsmæssige konsekvenser, da ordningen ikke regulerer forhold, der har indvirkning på naturforvaltning, ressourceudnyttelse, miljøpåvirkninger eller sundhedsydelser.

6. Menneskerettigheder og konsekvenser for borgerne

Forslaget understøtter de tidligere politiske beslutninger om godtgørelse til kvinder omfattet af antikonceptionssager, der i stort omfang er opstået som følge af brud på patient- og menneskerettigheder. Således har 142 sagsøgere den 4. marts 2024 stævnet den danske stat for krænkelse af sagsøgernes rettigheder ifølge Den Europæiske

Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikler 3, 8 og 14. Disse bestemmelser angår bl.a. beskyttelsen mod umenneskelig eller nedværdigende behandling, retten til respekt for et familieliv, samt beskyttelsen mod forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, sprog, national eller social oprindelse, m.fl. Selv om der ikke er afsagt dom i sagen, og selv om der ikke er en anlagt lignende retssag mod Grønlands Selvstyre angående antikonceptionssager opstået i tiden efter 1991, har både den danske stat og Naalakkersuisut anerkendt, at der er begået en uacceptabel uret mod de berørte kvinder. Den grønlandske og den danske godtgørelsesordning, som dette lovforslag vedrører, har således til formål at yde en økonomisk kompensation som anerkendelse for den uret, der er begået mod de berørte kvinder.

7. Konsekvenser for udenrigsrelationer og regionalpolitik, samt øvrige konsekvenser

Lovforslaget fremsættes som led i et retligt opgør med den uret, der er begået mod de kvinder, der er berørt af antikonceptionssagen under såvel statens som det grønlandske hjemmestyles ansvar for det grønlandske sundhedsvæsen. Kvindernes kompensation, herunder godtgørelsesbeløbets størrelse og ordningernes vilkår i øvrigt, beror således på en gensidig forståelse opnået mellem Grønlands Selvstyre og den danske stat. Hensigten med den fælles fremgangsmåde er at sikre kvinderne en ensartet retsstilling under begge godtgørelsesordninger.

8. Høring af myndigheder og organisationer m.v.

Forslaget blev den 7. juli 2026 offentliggjort på høringsportalen www.naalakkersuisut.gl med høringsfrist den 4. august 2026. Høringssvar med bemærkninger til forslaget er offentliggjort på høringsportalen og gengivet i deres citeret ordlyd og kommenteret i relevant omfang i bemærkningernes bilag 1.

I det udsendte lovforslag indgik bestemmelser om sagsoplysning, persondataudveksling, modregningsadgang og sanktionsbestemmelser. Disse er efterfølgende fjernet for at undgå unødige forskelle i den sagsbehandling, der foretages overfor de ansøgende kvinder før og efter lovforslagets ikrafttræden. Ændringerne skønnes ikke at være til ulempe for borgeren og har ikke givet anledning til en supplerende offentlig høring. Der henvises til de almindelige lovbemærkninger afsnit 1.2 om hovedlinjer i forberedelsen af forslaget.

Bemærkninger til forslagens enkelte bestemmelser*Til § 1**Til stk. 1*

Denne bestemmelse fastlægger Inatsisartutlovens anvendelsesområde.

Bestemmelsen præciserer, at Inatsisartutloven finder anvendelse både på den grønlandske godtgørelsesordning for sager om antikonception efter hjemtagelsen af sundhedsområdet i 1992, og på den danske ordning for sager, der vedrører perioden før hjemtagelsen. Henset til den geografiske territoriale afgrænsning i lovgivningskompetencen kan Inatsisartutloven ikke regulere forhold i Danmark, og Inatsisartutloven finder derfor alene anvendelse for godtgørelser, der relaterer til Grønland, f.eks. fordi en berørt kvinde er eller var bosiddende i Grønland, eller har en bankkonto i Grønland, hvortil udbetaling sker, m.v.

Bestemmelsens formulering sikrer, at der med lovforslaget skabes et samlet retsgrundlag, der omfatter alle berørte kvinder uanset tidspunktet for hændelsen, men samtidig opretholder sondringen mellem myndighedsansvar før og efter 1992, hvor ansvaret for det grønlandske sundhedsvæsen overgik til Grønlands Hjemmestyre.

Ordningen blev etableret ved tekstanmærkning nr. 1 til hovedkonto 67.01.19 til tillægsbevilling til Finanslov for 2025. Ordningen er efterfølgende videreført ved tekstanmærkninger til Finansloven for 2026 og 2027.

Til stk. 2

Denne bestemmelse fastslår, at Inatsisartutlovens bestemmelser om retsvirkninger også finder anvendelse på forlig, der er indgået efter den grønlandske eller danske ordning mellem en eller flere berørte kvinder og de respektive myndigheder. Derved undgås forskelsbehandling mellem modtagere af godtgørelse fra den danske godtgørelsesordning og modtagere af forlig, idet begge grupper modtager økonomisk godtgørelse som kompensation for samme type krænkelse.

Bestemmelsen skal bidrage til at sikre, at der gælder ensartede regler om f.eks. skattefrihed, bevarelse af ret til offentlige ydelser og beskyttelse mod kreditorforfølgelse, uanset om en berørt kvinde modtager kompensation i form af en godtgørelse eller gennem et forlig. Bestemmelsen skal derfor fortolkes således, at et beløb udbetalt som følge af et forlig i en antikonceptionssag ikke fører til en økonomisk eller retlig ringere beskyttelse, end hvad kvinden ville have opnået, hvis beløbet var modtaget under den grønlandske eller danske godtgørelsesordning. Dette gælder uanset størrelsen eller benævnelsen af det beløb, som kvinden modtager som følge af forliget.

Til stk. 3

Bestemmelsen fastsætter godtgørelsen til 300.000 kr. for hver berørt kvinde, der opfylder betingelserne for at modtage godtgørelse efter den grønlandske godtgørelsesordning.

Beløbsstørrelsen afspejler den nugældende praksis, som er udmøntet i henhold til tillægsbevilling til Finansloven 2025.

Bestemmelsen regulerer udtømmende betydningen af tidligere eller senere tilkendt godtgørelse eller erstatning for den samme antikonceptionshændelse. En tidligere udbetaling udelukker ikke i sig selv en person fra den grønlandske godtgørelsesordning, men fradrages i godtgørelsen efter § 1, stk. 3. Bestemmelsen fraviger på dette punkt formuleringen i tekstanmærkning nr. 1 til hovedkonto 67.01.19 om, at modtageren ikke tidligere må have modtaget godtgørelse eller lignende for antikonceptionsbehandlingen.

Godtgørelsen er en standardiseret godtgørelse, og beløbet er derfor det samme for alle kvinder, der er omfattet af ordningen, uanset de konkrete omstændigheder ved den enkelte antikonceptionshændelse. Der foretages således hverken under den grønlandske eller den danske godtgørelsesordning en individuel fastsættelse af godtgørelsens størrelse.

Godtgørelsen kan udbetales flere gange til samme kvinde ved særskilte hændelser. Endvidere kan kvinder berørt af en hændelse der har fundet sted i overgangen pr. 1 januar 1992 hvor sundhedsområdet blev hjemtaget, være berettiget til at modtage godtgørelse både efter den grønlandske og den danske ordning. Sagerne vil dog blive vurderet konkret og individuelt.

Bestemmelsen fastslår i 2. pkt., at godtgørelsen efter Inatsisartutloven skal modregnes i en tidligere eller senere tilkendt godtgørelse eller erstatning, der vedrører en antikonceptionshændelse uden samtykke i Grønland eller Danmark i perioden efter 1991. Dette er for at sikre, at der ikke udbetales flere godtgørelser eller erstatninger for den samme antikonceptionshændelse, således at den samlede kompensation ikke overstiger det beløb, som personen er berettiget til efter de relevante ordninger.

Modregningen omfatter både godtgørelser og erstatninger, uanset om disse er tilkendt af en grønlandsk eller dansk myndighed eller efter en anden relevant ordning, for perioden efter hjemtagelsen af sundhedsområdet. Det afgørende er, om den tidligere eller senere tilkendte godtgørelse eller erstatning vedrører en antikonceptionshændelse uden samtykke i den angivne periode.

Bestemmelsen indebærer, at hvis en person allerede har modtaget godtgørelse eller erstatning for den samme antikonceptionshændelse, skal det tidligere udbetalte beløb fradrages i godtgørelsen efter Inatsisartutloven. Tilsvarende skal en godtgørelse efter Inatsisartutloven

modregnes i en senere tilkendt godtgørelse eller erstatning for den samme antikonceptionshændelse. Bestemmelsen regulerer således den samlede økonomiske kompensation og indebærer ikke en begrænsning af adgangen til efterfølgende at få prøvet et krav efter anden lovgivning.

Hvis den tidligere eller senere tilkendte godtgørelse eller erstatning overstiger 300.000 kr., kan der ikke udbetales yderligere godtgørelse efter Inatsisartutloven. Hvis beløbet er mindre end 300.000 kr., udbetales alene forskellen mellem 300.000 kr. og det beløb, der allerede er eller senere bliver tilkendt for den samme antikonceptionshændelse.

Til § 2

Nr. 1 definerer begrebet ”antikonceptionssag”. Definitionen afgrænser alene anvendelsen af denne Inatsisartutlovs regler om godtgørelsens økonomiske retsvirkninger og udvider ikke i sig selv retten til godtgørelse efter den etablerede grønlandske ordning. Afgrænsningen omfatter sager vedrørende anvendelse af svangerskabsforebyggende midler over for piger eller kvinder i Grønland eller grønlandske piger eller kvinder i Danmark, hvor indgrebet helt eller delvist er foretaget uden gyldigt samtykke, eller hvor der i øvrigt har foreligget væsentlige mangler i information, frivillighed eller retsgrundlag.

Nr. 2 definerer begrebet ”godtgørelse efter grønlandsk ordning”. Definitionen omfatter godtgørelser, der udbetales i medfør af den grønlandske godtgørelsesordning for kvinder omfattet af antikonceptionssager, som er etableret ved finansloven for 2025. Definitionen er nødvendig for at kunne adskille denne ordning fra den danske ordning og dermed fastlægge, hvilke udbetalinger der falder ind under henholdsvis grønlandsk og dansk myndighedskompetence.

Nr. 3 definerer begrebet ”godtgørelse efter dansk ordning”. Definitionen omfatter godtgørelser, der udbetales i medfør af den danske ordning for kvinder omfattet af antikonceptionssager, herunder godtgørelser fastsat ved afgørelse eller forlig indgået med danske myndigheder. Den danske ordning er fastlagt i en folketingslov, jf. lov nr. 722 af 1. september 2026 om godtgørelsesordning for kvinder omfattet af antikonceptionssagen (spiralsagen) i Grønland i perioden 1960-1991.

Nr. 4 definerer fællesbegrebet ”godtgørelser” som godtgørelser, der ydes efter enten grønlandsk eller dansk ordning, jf. definitionerne i hhv. nr. 2 og 3.

Nr. 5 definerer begrebet ”forlig”. Definitionen omfatter bindende aftaler indgået mellem en borger og en grønlandsk eller dansk offentlig myndighed om udbetaling af godtgørelse, som træder i stedet for godtgørelse efter enten grønlandsk eller dansk ordning. Definitionen

anvendes i § 1, stk. 2 og 3, med henblik på at sidestille beløb opnået som led i et forlig med beløb tilkendt som følge af den grønlandske eller danske godtgørelsesordning m.v.

Til § 3

Til stk. 1

Efter gældende ret vil der efter omstændighederne kunne ske fradrag i offentlige forsørgelsesydelse og øvrige offentlige sociale ydelser, såfremt en kvinde modtager et godtgørelsesbeløb som følge af antikonceptionssagen. F.eks. ville godtgørelsen eventuelt kunne indgå i en indkomstopgørelse til brug for myndighedernes vurdering af, hvorvidt kvinden er berettiget til kontanthjælp, pension, boligstøtte eller støtte til handicappede, herunder merudgiftsydelse eller personligt tillæg efter handicaplovgivningen.

Foreslåede § 3, stk. 1, skal sikre, at godtgørelsen generelt ikke skal indgå i beregningen af eller medføre fradrag i forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser til modtageren selv eller til dennes eventuelle ægtefælle, samlever eller husstandsmedlemmer ved udbetaling af godtgørelse efter § 1. Derved forhindres, at kvinden eller hendes husstand m.v. oplever økonomiske forringelser, der mindsker værdien af den tilkendte godtgørelse og dermed mindsker kvindens mulighed for at få personligt gavn af godtgørelsesordningen.

Bestemmelsen gælder for godtgørelser efter såvel grønlandsk som dansk ordning, og uanset om godtgørelsen udbetales som løbende ydelser eller engangsydelse.

Til stk. 2

Bestemmelsen giver Naalakkersuisut hjemmel til at fastsætte nærmere regler for at sikre, at godtgørelserne effektivt friholdes for økonomiske modregninger og retsforfølgning fra det offentlige.

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om friholdelse for efterkrav, fradrag og lignende sigter bredt på at sikre, at godtgørelsen ikke gøres til genstand for krav i strid med stk. 1. Derved kan Naalakkersuisut sikre retssikkerhed i situationer, hvor der opstår tvivl om, hvordan efterkrav, fradrag og lignende komponenter af offentlige ydelser er omfattet af godtgørelsesbeløbets beskyttelse ifølge stk. 1. Med formuleringen "og lignende" præciseres det, at bemyndigelsen dynamisk skal kunne anvendes på administrative eller økonomiske modregnings- og inddrivelsesinitiativer angående offentlige ydelser, uanset om disse benævnes "efterkrav" eller "fradrag", blot de tjener et lignende formål.

Bemyndigelsen kan eksempelvis anvendes til at regulere godtgørelsesbeløbets beskyttelse i forhold til:

- Inddragelse af beløbet i forbindelse med modregning i løbende social- eller boligstøttedmæssige ydelser.
- Administrative tilbagebetalingskrav i forhold til sociale ydelser m.v., der kunne tænkes fremført i anledning af modtagerens ændrede økonomiske rådighedsbeløb.

Opregningen er ikke udtømmende, hvilket sikrer, at Naalakkersuisut kan reagere på nye administrative praksisser, fortolkningsmæssige usikkerheder eller fremtidige offentlige modregningsinstrumenter.

Til § 4

Til stk. 1

Efter stk. 1, 1. pkt., kan krav på godtgørelse efter denne lov ikke overdrages eller gøres til genstand for retsforfølgning eller modregning over for den godtgørelsesberettigede kvinde. Bestemmelsen indebærer, at hverken offentlige eller private kreditorer kan gøre krav gældende med henblik på at fyldestgøre deres fordringer i godtgørelsen, og at godtgørelsesbeløbet heller ikke kan anvendes til modregning i eventuelle tilgodehavender hos kvinden.

Beskyttelsen af godtgørelsesbeløbet frem til udbetalingstidspunktet svarer i det væsentlige til principperne i retsplejelov for Grønland § 620, stk. 1, men er udtrykkeligt tilpasset godtgørelser omfattet af nærværende forslag.

Til stk. 2

Efter stk. 2 kan overdragelse af godtgørelsesbeløbet til tredjemand ske, når godtgørelsen er udbetalt til kvinden. Dette indebærer, at den godtgørelsesberettigede efter udbetalingen frit kan disponere over beløbet, herunder f.eks. ved betaling, pantsætning eller enhver anden overdragelse af hele eller dele af godtgørelsesbeløbet til tredjemand.

Efter stk. 2, 2. og 3. pkt., kan retsforfølgning og modregning ligeledes ske, når godtgørelsen er udbetalt, medmindre beløbet ved indsættelse på særskilt konto i bank eller på anden måde er holdt klart adskilt fra den godtgørelsesberettigedes øvrige formue. Tilsvarende gælder om renter og udbytte af kapitalen. Bestemmelsen bygger på princippet i retsplejelov for Grønland, § 620, stk. 1, 2 og 3. pkt., om beskyttelse af erstatnings- og godtgørelsesbeløb for invaliditet eller tab af forsørger. Dette princip tilgodeser hensynet til både den godtgørelsesberettigede og dennes kreditorer. Så længe de beskyttede midler holdes klart adskilt fra modtagerens øvrige penge, bevares beskyttelsen herefter til gavn for kvinden. Når godtgørelsesbeløbet derimod først er sammenblandet med kvindens øvrige midler, vil kreditorforfølgning kunne finde sted, da det i denne situation kan blive vanskeligt eller umuligt at føre bevis for, hvilke dele af kvindens midler der hidrører fra hvilken kilde.

Til stk. 3

Efter denne bestemmelse kan retsforfølgning eller modregning foretages, når kravet og dets størrelse er anerkendt eller fastslået, hvis den godtgørelsesberettigede giver samtykke hertil, eller hvis vedkommende har stillet kravet som pant for den pågældende fordring.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til principperne i retsplejelov for Grønland, § 620, stk. 4, men er tilpasset godtgørelseskrav efter dette forslag. Bestemmelsen giver den godtgørelsesberettigede mulighed for at disponere over kravet allerede inden udbetaling, hvis der foreligger et udtrykkeligt samtykke, eller hvis kravet anvendes som sikkerhed. Det kan eksempelvis være relevant i situationer, hvor den godtgørelsesberettigede inden udbetalingstidspunktet har behov for at sikre finansiering til en større anskaffelse eller til indfrielse af gæld på frivillig basis.

Til stk. 4

Efter dette stykke bemyndiges Naalakkersuisut til at fastsætte nærmere regler om forhold omfattet af stk. 1-3. Hjemlen kan blandt andet anvendes til at fastsætte regler om praktiske forhold vedrørende kontoadskillelse, udbetaling, registrering eller vejledning af godtgørelsesberettigede om beskyttelsen mod retsforfølgning og modregning.

Bemyndigelsen giver mulighed for at fastsætte administrative regler, der kan tilpasses praksis og behov uden ændring af selve Inatsisartutloven, som et supplement til den beskyttelse og retsstilling, der følger af bestemmelsens stk. 1-3.

Til § 5

Denne bestemmelse slår fast, at godtgørelser efter denne Inatsisartutlov er skattefrie. Dette tilgodeser godtgørelsesordningens hensigt, idet kompensationen til de berørte kvinder ikke er anses som udtryk for en indtjening eller økonomisk gevinst, men en økonomisk anerkendelse af en krænkelse, der har haft alvorlige og livsændrende konsekvenser for modtagerne. Skattefriheden sikrer, at kompensationen bevarer sin fulde værdi for kvinden og ikke reduceres af skattebetalinger, der ville tilbageføre dele af godtgørelsesbeløbet til det offentlige.

Til § 6

Til stk. 1

Forslaget træder i kraft dagen efter kundgørelsen. Dette gør det muligt at anvende forslagets bestemmelser uden ophold straks efter reglernes ikrafttræden.

Bilag 1**Høringsnotat**

Forslaget har været i offentlig høring i perioden 7. juli 2026 til 4. august 2026, hvor det var gjort tilgængeligt på høringsportalen for Naalakkersuisut.

Følgende høringsparter havde bemærkninger til forslaget:

1) Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq

1.1 Tilioq anbefaler, at bemærkningerne til lovforslaget anerkender, at følgevirkningerne af antikonceptionssagen kan udgøre et handicap i Handicapkonventionens forstand.

Det bemærkes, at der i konkrete situationer kan være personer, som har haft følgevirkninger af antikonceptionssager, der kan udgøre et handicap i Handicapkonventionens forstand. Hvorvidt følgevirkningerne i det konkrete tilfælde udgør et handicap, vil bero på en konkret vurdering i de enkelte sager.

Der er imidlertid ikke i lovforslaget bestemmelser, hvor en sådan præcisering vurderes at være relevant. Retten til godtgørelse og den foreslåede beskyttelse af godtgørelsen er ikke betinget af, om den berørte person har et handicap, ligesom bestemmelserne ikke indebærer forskelsbehandling på baggrund af handicap.

Denne anbefaling er derfor ikke indarbejdet i lovforslaget.

1.2 Tilioq anbefaler, at sagsbehandlingen og informationen om godtgørelsesordningen skal gøres fuldt ud tilgængelig for personer med kognitive eller psykiske funktionsnedsættelser. Tilioq anbefaler, at der sikres opsøgende vejledning, mulighed for bisidder eller støtteperson og lempede beviskrav, da historisk mangelfuld journalføring kombineret med psykiske traumer kan gøre dokumentation vanskelig for den enkelte.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser om sagsbehandlingen, at foruden at der kunne ansøges om godtgørelse digitalt, var det også muligt at ansøge ved telefonopkald, via post, via e-mail samt ved fysisk tilstedeværelse. Departementet er også bekendt med, at borgere har fået hjælp fra andre (herunder myndighedspersoner og familie) til at ansøge.

1.3 Tilioq anbefaler, at det eksplicit fremgår af lovteksten eller de ledsagende bemærkninger, at godtgørelsen ikke må medføre reduktion eller bortfald af handicapstøtte, merudgiftsydelser eller personlige tillæg efter handicaplovgivning.

Høringssvaret er imødekommet ved at der er indskrevet denne præcisering i de specielle bemærkninger til § 3, stk. 1.

1.4 Tilioq understreger, at menneskeretlige standarder for genopretning kræver, at økonomisk godtgørelse ledsages af reelle genopretningstiltag. Naalakkersuisut bør sikre vederlagsfri adgang til specialiseret psykologisk krisehjælp, traumebearbejdning og gynækologisk/medicinsk opfølgning.

Naalakkersuisut har sikret, at der er adgang til teurapeutisk og psykologbistand via Tusaannga. Endvidere er der via sundhedsvæsenets almindelige ydelser adgang til relevant sundhedsfaglig gynækologisk og medicinsk opfølgning efter behov.

2) Institut For Menneskerettigheder

2.1 Institut for Menneskerettigheder finder det positivt, at der etableres en hjemmel til ensartet behandling af ansøgninger om godtgørelse efter den danske godtgørelsesordning, uanset aktuel bopæl, med henblik på at sikre udbetaling af godtgørelse på lige vilkår. Instituttet ser desuden positivt på, at der med lovudkastet tilstræbes en ensartet behandling af ansøgninger, herunder beskyttelse af udbetalte godtgørelser, hvad enten ansøgning om godtgørelse sker efter den grønlandske eller danske godtgørelsesordning.

Der takkes for opbakningen til forslaget.

2.2 Det foreslås i lovudkastets § 8, stk. 1, at Naalakkersuisut skal kunne kræve tilbagebetaling af en udbetalt godtgørelse, hvis modtageren mod bedre vidende har undladt at afgive oplysninger, eller afgivet urigtige oplysninger, som har haft betydning for afgørelsen. Det foreslås videre i lovudkastets § 8, stk. 2, at Naalakkersuisut skal have bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om anlæggelse af sager i henhold til § 8, stk. 1.

Det fremgår af lovudkastets specielle bemærkninger til § 8, stk. 2, at bestemmelsen ”giver Naalakkersuisut mulighed for at regulere hvordan sager anlægges ved retten i det omfang dette ikke er reguleret i forvejen, for eksempel ved at sætte regler i kraft der pålægger Naalakkersuisut at rejse retssager på borgerens foranmodning.”

Instituttet bemærker, at det ud fra bestemmelsens ordlyd samt tilhørende specielle bemærkninger fremstår uklart, hvordan bemyndigelsen er tiltænkt at skulle anvendes. Det er eksempelvis uklart, om der etableres en hjemmel til, at Naalakkersuisut kan fastsætte bindende regler for Naalakkersuisuts egen ageren, eller om der også fastsættes en hjemmel til at fastsætte processuelle regler for retssager om tilbagebetaling af godtgørelse ved domstolen. Instituttet bemærker for en god ordens skyld, at det følger af grundlovens § 61, 1. pkt. 1, at den dømmende magts udøvelse kun kan ordnes ved lov.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at:

- Naalakkersuisut uddyber bestemmelsens formål, herunder i hvilke situationer og for hvilke sagstyper der kan fastsættes nærmere regler.

Bestemmelserne om tilbagebetaling er blevet fjernet efter høringsperioden, da det er vurderet, at de eksisterende regelsæt har den nødvendige adgang til at kunne kræve tilbagebetaling.

3) Grønlands Råd for Menneskerettigheder

3.1 Overordnet kan IPPS støtte, at der etableres en klar lovgivningsmæssig ramme for godtgørelser i antikonceptionssager. Det er positivt, at forslaget regulerer skattefrihed, ydelsesneutralitet, beskyttelse mod modregning og kreditorforfølgning samt adgang til de oplysninger, der er nødvendige for sagsbehandlingen.

Der takkes for opbakningen til forslaget.

3.2 IPPS anbefaler, at det fremgår af bemærkningerne og den administrative praksis, at:

- manglende journalmateriale ikke i sig selv kan føre til afslag,
- en sammenhængende og troværdig beretning fra den berørte kvinde kan tillægges selvstændig og væsentlig bevismæssig betydning,
- og at ansøgeren ikke skal bære risikoen for myndighedernes mangelfulde journalføring eller arkivering.

De konkrete rammer for behandlingen af antikonceptionssagerne er tidligere besluttet, og sagerne er aktuelt under behandling på dette grundlag. Af denne årsag reguleres den konkrete sagsbehandling ikke i dette forslag. Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling, som er givet ansvaret for sagsbehandling af de grønlandske godtgørelsessager, oplyser om sagsbehandlingen, at:

- manglende journalmateriale ikke i sig selv kan føre til afslag,
- at en sammenhængende og troværdig beretning fra den berørte kvinde kan tillægges selvstændig og væsentlig bevismæssig betydning,
- og at ansøgeren ikke bærer risikoen for myndighedernes eventuelt mangelfulde journalføring eller arkivering.

3.3 Forslagets definition af en antikonceptionssag omfatter indgreb foretaget uden gyldigt samtykke eller med væsentlige mangler i information og frivillighed.

IPPS anbefaler, at bemærkningerne tydeliggør, at vurderingen af gyldigt samtykke skal ske konkret og blandt andet tage hensyn til:

- alder og modenhed,
- sproglig forståelse,
- informationens indhold og form,

- afhængighedsforhold,
- institutionel placering,
- sundhedspersonalets myndighedsposition,
- og den reelle mulighed for at sige nej.

Fravær af dokumentation for manglende samtykke bør ikke sidestilles med dokumentation for, at samtykke forelå. Dette er særligt vigtigt i sager om mindreårige og i historiske sager, hvor samtykke ikke nødvendigvis blev dokumenteret.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser om sagsbehandlingen, at hver enkelt sag vurderes og behandles individuelt, herunder med hensyn til de ovenfor opstillede punkter.

3.4 Efter §§ 3 og 4 kan Naalakkersuisut afkræve sundhedspersoner, private og offentlige myndigheder enhver oplysning, som er nødvendig for behandlingen af sager efter de grønlandske og danske ordninger.

IPPS anerkender behovet for effektiv sagsoplysning, men formuleringen er meget bred.

Oplysningerne vil ofte vedrøre sundhed, seksualitet, reproduktive forhold, familieliv og andre særligt følsomme personoplysninger.

IPPS anbefaler, at det præciseres, at der alene kan indhentes oplysninger, som er nødvendige og proportionale for behandlingen af den konkrete sag. Det bør samtidig fremgå af bemærkningerne, at behandlingen skal ske under iagttagelse af dataminimering, formålsbegrænsning, fortrolighed, tavshedspligt, patientrettigheder og reglerne om behandling af personoplysninger.

Den berørte kvinde bør som udgangspunkt orienteres om, hvilke oplysninger der indhentes, fra hvem og til hvilket formål.

Den hjemmel, som høringssvaret nævner, er efter høringsperioden slettet, da det vurderes, at det eksisterende regelsæt er tilstrækkeligt til at kunne indhente og udlevere journalmateriale m.v. som er nødvendigt for sagsbehandlingen af antikonceptionssagerne.

3.5 § 4 er uklar om, hvem der indhenter, modtager og videregiver oplysninger. Efter stk. 1 kan Naalakkersuisut efter anmodning fra Patienterstatningen afkræve oplysninger, mens stk. 3 angiver, at oplysningerne skal sendes til Patienterstatningen.

IPPS anbefaler, at lovteksten klart fastlægger:

- om oplysningerne sendes direkte til Patienterstatningen,
- om disse sendes til Naalakkersuisut med henblik på videresendelse,
- eller om Naalakkersuisut alene formidler anmodningen.

Det har betydning for myndighedsansvar, journalisering, datasikkerhed og tavshedspligt.

Tilsvarende bør § 8 præciseres. Det er uklart, hvilken kompetence Naalakkersuisut har til at kræve tilbagebetaling af en godtgørelse, der er udbetalt efter den danske ordning. IPPS anbefaler, at tilbagebetaling efter den danske ordning bør som udgangspunkt behandles af den kompetente danske myndighed.

Der henvises til besvarelsen af høringssvar nr. 2.2.

3.6 Efter § 9 kan manglende imødekommen af påbud efter §§ 3 og 4 medføre bøde. §§ 3 og 4 anvender imidlertid ikke begrebet påbud, men omhandler anmodning og afkrævning af oplysninger. IPPS anbefaler, at det præciseres, hvilken konkret pligt der er sanktioneret, hvem der kan ifalde ansvar, og under hvilke betingelser bøde kan anvendes. En kriminalretslig bestemmelse skal være klar og forudsigelig. Det bør samtidig fremgå, at manglende journalmateriale, arkivmæssige vanskeligheder eller andre saglige hindringer ikke i sig selv medfører bødeansvar, når den oplysningspligtige har medvirket loyalt og orienteret rettidigt.

Der er efterhøringsperioden sket en tilpasning af forslaget, hvor sanktionsbestemmelserne er blevet fjernet.

3.7 Det fremgår af bemærkningerne, at den grønlandske godtgørelsesordning ikke omfatter afdøde personer.

IPPS anbefaler, at der sondres mellem personer, som er afdøde ved døden, før der blev indgivet ansøgning, og personer, som har indgivet ansøgning, men dør, inden sagen er færdigbehandlet. Hvis en kvinde har indgivet ansøgning eller på anden måde klart har tilkendegivet, at hun ønsker sin sag behandlet, bør dødsboet kunne indtræde i sagen. Kravet bør ikke bortfalde som følge af sagsbehandlingstiden.

Det bør fremgå direkte af loven eller bemærkningerne:

- om en verserende ansøgning videreføres efter ansøgerens død,
- hvem der kan repræsentere dødsboet,
- og hvem en eventuel godtgørelse udbetales til.

Det vil sikre en ensartet og retssikker behandling af verserende sager.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser, at såfremt en ansøger afdør ved døden, efter der er indgivet en ansøgning om godtgørelse, og før der er truffet en afgørelse i sagen, vil dødsboet som udgangspunkt indtræde i den afdøde ansøgers retstilling hvorefter en eventuelt tilkendt godtgørelse vil tilfalde boet.

4) Ældretalsmanden

4.1 Der savnes (...) en nærmere beskrivelse af, hvordan eventuelle sager, der måtte opstå efter lovens ikrafttræden, vil blive håndteret.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser, at det fremgår af Finanslovsteksten for godtgørelsesordningen, hvorledes sagsbehandlingen foregår. Denne praksis fortsætter efter evt. vedtagelse af nærværende lov, for at sikre sagsbehandling på lige grundlag for alle ansøgere.

4.2 Det anbefales (...), at Naalakkersuisut sikrer:

- let tilgængelig information om ordningen,
- vejledning på både grønlandsk og dansk,
- mulighed for personlig rådgivning ved behov,
- hjælp til forståelse af ansøgnings- og dokumentationskrav.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser, at der siden åbningen af ansøgningsmuligheden har været fokus på at sikre ovenstående. Der har blandt andet kørt en kommunikationsindsats på KNR tv, KNR radio og på de sociale medier på både grønlandsk og dansk med information om godtgørelsesordningen, og hvordan samt hvor der kunne ansøges.

4.3 I § 2, nr. 1, anvendes formuleringen:

"hvor der i øvrigt foreligger væsentlige mangler i information, frivillighed eller retsgrundlag."

Bestemmelsen giver en nødvendig fleksibilitet, men formuleringen kan samtidig give anledning til fortolkningstvivl.

Det anbefales, at det i vejledningen eller bemærkningerne til loven beskrives nærmere, hvilke forhold der kan anses som væsentlige mangler, så der skabes størst mulig forudsigelighed og ensartethed i sagsbehandlingen.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser, at det vurderes, at der vil være risiko for, at kriterier, som beskrives i lovbemærkningerne, i praksis udvikler sig til faste retningslinjer for afgørelser i sagerne, og dermed indsnævrer myndigheders skønsudøvelse. Dette vil være vanskeligt at forene med almindelige forvaltningsretlige principper om, at et lovbestemt skøn skal udøves på grundlag af en konkret og individuel vurdering af sagens omstændigheder og ikke gennem skøn under regel. Det følger af fast forvaltningsretlig praksis, herunder retspraksis og ombudsmandsudtalelser, at en myndighed ikke på forhånd må afskære eller væsentligt begrænse den skønsudøvelse, som lovgivningen forudsætter.

Høringssvaret har på denne baggrund ikke givet anledning til ændring af lovbemærkningerne.

4.4 Utoqqaat pillugit oqaaseqartartoq støtter, at Naalakkersuisut får adgang til at indhente

de oplysninger, der er nødvendige for sagsbehandlingen.

Det bør dog fremgå tydeligt, at ansøgeren ikke pålægges en urimelig byrde med selv at fremskaffe historiske oplysninger, journalmateriale eller anden dokumentation, som myndighederne er nærmere til at indhente.

Der henvises til besvarelsen af høringssvar nr. 3.4.

4.5 Utoqqaat pillugit oqaaseqartartoq finder det væsentligt, at vejledning og information tilrettelægges under hensyntagen til, at målgruppen spænder over flere generationer.

Nogle ansøgere kan have behov for personlig vejledning som følge af alder, helbred eller manglende adgang til digitale løsninger, mens andre kan have behov for særlig støtte til at forstå dokumentationskrav og sagsforløb.

Departementet for Børn, Unge, Justitsområdet og Ligestilling oplyser, at foruden at der kunne ansøges om godtgørelse digitalt, var det også muligt at ansøge ved telefonopkald, via post, via e-mail samt ved fysisk tilstedeværelse. Departementet er også bekendt med, at borgere har fået hjælp fra andre (herunder myndighedspersoner og familie) til at ansøge.

4.6 Til § 3, stk. 1

Det er talsmandens opfattelse, at begrebet oplysningspligt allerede indebærer en forpligtelse. Derfor foreslås det, at ordet "kan" erstattes med "skal".

Det fremgår af bemærkningerne til § 3, stk. 1, at oplysninger skal udleveres.

Der henvises til besvarelsen af høringssvar nr. 3.4.

4.7 Til § 4

Utoqqaat pillugit oqaaseqartartoq har samme observation og opfattelse som anført ved § 3, stk. 1. Dette gælder også i situationer, hvor kvinder efter 1991 har været udsat for antikonceptionsbehandling under f.eks. ophold i Danmark i forbindelse med højskole-, efterskole- eller lignende ophold.

Der henvises til besvarelsen af den forrige kommentar.

4.8 Det anbefales særligt, at Naalakkersuisut har fokus på:

- tydelig og tilgængelig vejledning,
- aktiv hjælp til sagens oplysning,
- fortsat beskyttelse af godtgørelsens økonomiske værdi.

Utoqqaat pillugit oqaaseqartartoq finder samlet set, at lovforslaget udgør et vigtigt bidrag til at sikre de berørte kvinders retssikkerhed og anerkendelse. Det anbefales dog, at bestemmelserne om vejledning, sagsoplysning og oplysningspligt præciseres

yderligere for at sikre en så ensartet, gennemsigtig og rets sikker administration af ordningen som muligt.

Der henvises til besvarelse af tidligere lignende kommentarer, herunder til besvarelsen af høringssvar 4.2 og 4.5.